

Nr 8

Utlåtande i anledning av väckta motioner om besparingar inom den allmänna sjukförsäkringen, m. m.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft fem inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen

dels de likalydande motionerna nr 445 i första kammaren av herr *Bengtson m. fl.* och nr 562 i andra kammaren av herr *Hedlund m. fl.*,

dels de likalydande motionerna nr 468 i första kammaren av herr *Sveningsson m. fl.* och nr 577 i andra kammaren av herr *Nordgren m. fl.*,

dels ock motionen nr 576 i andra kammaren av herr *Nilsson* i Tvärålund *m. fl.*

I *motionerna I: 445 och II: 562* har hemställts, »att riksdagen måtte besluta

dels att slopa medlemsbidraget till de allmänna sjukkassorna från den 1 juli 1960 utom för kassorna i de fyra nordligaste länen, där ett bidrag av 0: 50 kr. per medlem alltjämt må utgå,

dels att med verkan från 1 juli 1960 statsbidrag till de ändamål, till vilka statsbidrag nu utgår med 50 procent, må utgå med 25 procent av kostnaderna för sjukkassorna, dock att bidraget till kassornas kostnader för bidrag till resor till och från läkare, tandläkare, sjukhus och förlossningsanstalter må utgå oförändrat med 50 procent».

I *motionerna I: 468 och II: 577* har hemställts, att riksdagen måtte med verkan från och med den 1 januari 1961 antaga i motionerna angivna ändringar i lagen om allmän sjukförsäkring, lagen om moderskapshjälp, lagen om yrkesskadeförsäkring och förordningen angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel. De föreslagna ändringarna innebär i huvudsak följande.

- 1) Karenstiden i fråga om sjukpenningförsäkringen förlänges från tre till sju dagar, dock ej inom yrkesskadeförsäkringen.
- 2) Karenstiden inom yrkesskadeförsäkringen ändras, så att yrkesskadad, vilkens sjukdom varar mer än tre dagar, erhåller sjukpenning från sjukkassan fr. o. m. den första dagen.
- 3) Statsbidraget till sjukkassorna i form av sjukhjälpbidrag sänkes till 30 procent, såvitt detta avser grundsjukpenning, grundhempennning, grundpenning, läkarvård och tandläkarvård.
- 4) Statsbidraget till sjukkassorna i form av medlemsbidrag slopas.

- 5) Karensbeloppet vid läkemedelsrabatteringen höjes från tre till fem kronor.
- 6) Statsbidraget till läkemedelsrabatteringen slopas.

I *motionen II:576* har hemställts, »att riksdagen måtte besluta att sjukersättning för olycksfall i arbetet skall lämnas redan från och med den dag då olyckan inträffade, förutsatt att anmälan om denna i vanlig ordning ingivits samt att vederbörande utskott måtte utarbeta härför erforderliga ändringar i berörda författningstexter».

Beträffande det närmare innehållet i motionerna får utskottet, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionerna *II:562, I:468 och II:576*.

Något om gällande bestämmelser

Sjukhjälp enligt sjukförsäkringslagen

Den allmänna sjukförsäkringen innefattar *sjukhjälpförsäkring*, vilken ger ersättning för läkarvård och i vissa fall för tandläkarvård samt för sjukhusvård ävensom för resor till och från läkare och sjukhus. Ersättningen för läkar- och tandläkarvård utgår med tre fjärdedelar av kostnaden, därvid denna dock icke får beräknas högre än till vissa angivna belopp. Kostnad för sjukhusvård ersättes i princip helt. Reseersättning utgår i allmänhet med viss reduktion.

Sjukpenning enligt sjukförsäkringslagen

Sjukpenning består av grundsjukpenning och tillägssjukpenning. Dessutom utgår i vissa fall barntillägg. Grundsjukpenningens storlek är lika för alla, som är sjukpenningförsäkrade. Tillägssjukpenning utgår allenast om vederbörandes årsinkomst av tjänst uppgår till 1 800 kronor och är därjämte till sin storlek beroende av storleken av nämnda årsinkomst. Barntillägget varierar med antalet barn.

För tid, då den sjuke vårdas på sjukvårdsanstalt, ersättes sjukpenning av hempenning. Hempenningen är i princip lika med sjukpenningen, minskad med 3 kr., dock högst med halva sjukpenningens belopp.

Enligt sjukförsäkringslagen kan sjukpenning (hempenning) ej utgå för de tre första dagarna av varje sjukperiod, den dag då sjukdomsfallet inträffade inräknad (karenstid). Vid karenstidens beräkning skall, därest sjukperiod börjar inom tjugo dagar efter föregående sjukperiods slut, de båda perioderna anses såsom en sjukperiod.

Moderskapshjälp

Moderskapshjälp utgår till den som är försäkrad enligt sjukförsäkringslagen i form av ersättning för förlösningens utgifter och moderskapspenning. Den senare består av grundpenning och tilläggspenning. Grundpenningen utgår med 270 kronor vid enkelbörd och med 405 kronor vid flerbörd. Tilläggspenningen utgår högst under 90 dagar och med samma belopp som tilläggssjukpenningen under de första 180 dagarna.

Samordningen mellan sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna

I och med den nya yrkesskadeförsäkringslagen, vilken trädde i kraft den 1 januari 1955, har yrkesskadeförsäkringen samordnats med sjukförsäkringen. Samordningen innebär att personer, som är både sjukförsäkrade och obligatoriskt yrkesskadeförsäkrade, vid yrkesskada skall få ersättning från yrkesskadeförsäkringen först sedan viss tid, den s. k. samordningstiden, gått till ända. Under samordningstiden skall som regel sjukhjälp utgå från allmän sjukkasse enligt bestämmelserna i *sjukförsäkringslagen* för sjukdom i allmänhet. Samordningstiden omfattar tiden t. o. m. 90:e dagen efter olycksfallsdagen eller, om yrkesskadan uppkommit på annat sätt än genom olycksfall, efter dagen för skadans yppande. Om skadan medför rätt till livränta, upphör dock samordningstiden senast den dag livränterätten inträder.

Eftersom praktiskt taget hela befolkningen omfattas av den allmänna sjukförsäkringen, blir de samordningsregler, för vilka nu redogjorts, tillämpliga vid så gott som alla yrkesskador. Om yrkesskada emellertid drabbar någon, som inte är sjukförsäkrad, t. ex. en här i riket ej mantalsskriven utlänning, griper yrkesskadeförsäkringen visserligen in redan från början, men även i detta fall löper en samordningstid på samma sätt som eljest. Under denna tid erhåller den skadade samma förmåner från yrkesskadeförsäkringen som han skulle ha åtnjutit från sjukförsäkringen, därest han omfattats av denna. Först därefter utgår ersättning med tillämpning av yrkesskadeförsäkringslagens regler.

Läkemedelsrabatteringen

Vid 1954 års riksdag antogs ett genom proposition nr 163 år 1954 framlagt förslag om detaljutformning av den läkemedelsreform, varom principbeslut fattats vid 1953 års riksdag. Enligt den sålunda antagna *kungl. förordningen den 4 juni 1954 ang. kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel*, vilken trädde i kraft den 1 januari 1955, skall vissa läkemedel, varå recept utfärdats av läkare, på apotek utlämnas kostnadsfritt eller till nedsatt pris. Sålunda skall den som är försäkrad enligt lagen om allmän sjukförsäkring

vid särskilt angivna långvariga och allvarliga sjukdomar erhålla vissa läkemedel utan kostnad. I andra fall skall vid sjukdom den sjukförsäkrade vid inköp av läkemedel, som är att hänföra till apoteksvara eller innehåller gift av första klassen, åtnjuta nedsättning av läkemedelspriset med hälften av det belopp, varmed priset överstiger 3 kr. Sådan prisnedsättning erhåller även den som utan att omfattas av den allmänna sjukförsäkringen är i allmän eller enskild tjänst här i riket. Kungl. Maj:t äger från prisnedsättningen undantaga visst läkemedel eller viss grupp av läkemedel som nyss nämnts.

För vad allmänheten ej erlagt av priset för ifrågavarande läkemedel skall apotekarna erhålla ersättning från tillsynsmyndigheten för den allmänna sjukförsäkringen, dvs. riksförsäkringsanstalten.

Vissa regler angående finansieringen av sjukförsäkringen

Sjukvårdsförsäkringen finansieras genom arbetsgivarbidrag, statsbidrag i form av sjukhjälpbidrag samt avgifter från de försäkrade. Arbetsgivarbidraget utgår för år med 0,25 procent av den lön arbetsgivaren under året utgivit till sådana hos honom anställda, som är obligatoriskt försäkrade enligt lagen om yrkesskadeförsäkring, därvid dock hänsyn icke skall tagas till arbetstagares lön, i den mån lönen överstiger 15 000 kr. Sjukhjälpbidrag utgår med 50 procent till sjukkassornas utgifter för ersättning i anledning av läkarvård¹ och sjukresor. Storleken av sjukhjälpbidragen, sådana de i statsverkspropositionen beräknats för budgetåret 1960/61, framgår av följande uppställning.

Läkarvård	75,6 milj. kr.
Resor till och från läkare	8,7 milj. kr.
Resor till och från sjukhus och förlossningsanstalt	7,2 milj. kr.

Återstoden av sjukkassornas utgifter för sjukvårdsförsäkringen täckes i huvudsak med avgifter från de försäkrade. Avgifterna är lika stora för alla som är pliktiga att erlägga avgift till sjukkassan.

Försäkringen för grundsjukpenning finansieras dels med statsbidrag i form av sjukhjälpbidrag, dels med avgifter från de försäkrade. Avgifterna är lika stora för samtliga försäkrade inom samma sjukkassa. Sjukhjälpbidraget uppgår till 50 procent av sjukkassans utgifter för grundsjukpenning och grundhempning samt till 75 procent av sjukkassans utgifter för barntillägg. Storleken av sjukhjälpbidragen för grundsjukpenning och grundhempning, sådana de beräknats i statsverkspropositionen för budgetåret 1960/61, framgår av följande uppställning.

Grundsjukpenning	73,5 milj. kr.
Grundhempning	6,6 milj. kr.
Grundpenning	14,3 milj. kr.

¹ I läkarvård inbegripes här även tandläkarvård.

Medlemsbidraget är närmast avsett att täcka sjukförsäkringskostnader. Bidraget utgår för år med i princip följande belopp per sjukförsäkringsmedlem.

I städer som utgör särskilda centralsjukförsäkringsområden	4 kr.
I de fyra nordligaste länen	5 kr.
I riket i övrigt	4 kr. 50 öre

Medlemsbidraget har i statsverkspropositionen för budgetåret 1960/61 beräknats till 24,9 milj. kronor.

Statsbidraget till läkemedelsrabatteringen och till kostnadsfria läkemedel utgår med ett belopp per år motsvarande 1 kr. 15 öre för varje sjukförsäkringsmedlem eller i runt tal 6,5 milj. kr. Återstående kostnader fördelas mellan de allmänna centralsjukförsäkringarna och belastar således de försäkrade i form av avgifter.

Föregående behandling m. m.

Vid 1959 års vårriksdag behandlade riksdagen motioner (I: 167 och II: 218 samt I: 319 och II: 391) med i väsentliga delar enahanda yrkanden som i nu föreliggande motioner. Riksdagen avslog motionsyrkandena i enlighet med vad *andra lagutskottet* (utlåtande nr 35) hemställt. Utskottet anförde därvid:

I motionerna I: 167 och II: 218 föreslås att karenstiden i fråga om sjukpenningförsäkringen skall förlängas från tre till sju dagar. Samtidigt föreslås att samordningen mellan yrkesskadeförsäkringen och sjukförsäkringen skall brytas såtillvida, att de yrkesskadeförsäkrade skall — där sannolika skäl föreligger för att det är fråga om yrkesskada — vara berättigade till sjukpenning fr. o. m. dagen för insjuknandet (skadefallet eller skadefallets yppande), därest sjukdomen varar mer än tre dagar (tre dagars relativ karens). I de fall där sjukpenning skulle komma att utbetalas på grund av att man felaktigt antagit att det varit fråga om yrkesskada, skulle det i princip inte komma i fråga att återkräva vad som utbetalats för mycket.

Samma yrkanden som de ovan nämnda har behandlats av såväl A- som B-riksdagen 1958. Riksdagen har därvid — i enlighet med vad *andra lagutskottet* hemställt — icke bifallit yrkandena. Såsom skäl för sin ståndpunkt anförde utskottet bl. a., att en förlängning av karenstiden till sju dagar skulle medföra en icke obetydlig försämring av nuvarande sjukpenningförmåner samt att en sådan förlängning skulle innebära att viktiga delar av samordningen med yrkesskadeförsäkringen måste uppges. Utskottet uttalade vidare, att samordningen är förenad med stora fördelar samt att de föreslagna lösningarna av samordningsproblemet skulle medföra avsevärda svårigheter vid tillämpningen.

Vad som sålunda uttalades i föl från utskottets sida anser utskottet fortfarande äga giltighet. Utskottet kan därför inte tillstyrka ifrågakvarande yrkanden.

I ovannämnda motioner samt i motionerna I: 319 och II: 391 har yrkats, att karensbeloppet i fråga om läkemedelsrabatteringen måtte höjas från tre till fem kronor. Även denna fråga har behandlats vid de båda riksdagarna i följd, vilka därvid — i enlighet med andra lagutskottets hemställan — avslog yrkanden om sådan ändring. Motiveringen härför var att frågan var under övervägande av utredningen angående läkemedelsrabatteringen. Denna utredning väntas avsluta sitt arbete innevarande år. Enligt utskottets mening saknas skäl för riksdagen att nu intaga annan ståndpunkt till förevarande fråga än under fjolåret. I motionerna har dessutom yrkats att en höjning av karensbeloppet skulle kombineras med ett borttagande av statsbidraget till läkemedelsrabatteringen. Med den inställning utskottet har till frågan om höjning av karensbeloppet kan utskottet inte biträda detta yrkande.

Vidare har i motionerna yrkats vissa sänkningar i det statliga sjukhjälpbidraget till sjukförsäkringen; i motionerna I: 167 och II: 218 föreslås att bidraget till grundsjukpenning och grundhempning sänkes från nuvarande 50 % till 30 %, i motionerna I: 319 och II: 391 yrkas att bidraget till grundsjukpenning samt till läkarvård och tandvård nedsättes från 50 till 40 %. I de förstnämnda båda motionerna yrkas därjämte, att statsbidraget i form av medlemsbidrag borttages.

En sänkning av statsbidraget till sjukförsäkringen måste medföra, aningen att de försäkrades förmåner försämras eller att de försäkrade måste betala högre avgifter till försäkringen än vad eljest varit erforderligt. Härvid bortser dock utskottet från möjligheten att öka arbetsgivarnas bidrag till sjukförsäkringen, något som icke heller diskuterats i föreliggande motioner. Såsom framgår av det ovan anförda, är utskottet icke berett att medverka till en försämring av de försäkrades förmåner. Ej heller anser utskottet det befogat att lägga större del av kostnaden för sjukförsäkringen på de försäkrade än som avsetts med gällande lag. Utskottet kan följaktligen inte biträda förevarande motionsyrkanden.

Vid 1959 års riksdags höstsession väcktes i anledning av den då framlagda propositionen nr 162 angående införande av allmän varuskaft, m. m., två likalydande *motioner* (I: 557 och II: 666), vari begärdes sänkningar av statsbidraget till de allmänna sjukförsäkringarna på i stort sett samma sätt som föreslås i förevarande motioner I: 445 och II: 562. *Andra lagutskottet* yttrade i sitt utlåtande (nr 48) i anledning av motionerna:

Utskottet delar uppfattningen att rådande statsfinansiella läge motiverar en sänkning av statsbidragen till den allmänna sjukförsäkringen. Härför talar även de av besparingsutredningen uppmärksammade förhållandena, att sjukförsäkringarna under senare år uppvisat inkomstöverskott och att i anledning härav en betydande fondökning ägt rum hos kassorna. Besparingsutredningen har dessutom framhållit, att sjukförsäkringsorganisationen numera torde ha stabiliserats i sådan grad att möjligheter finns till vissa utgiftsbegränsningar genom rationaliseringar inom kassorna.

Emellertid har i viss mån olika uppfattningar framkommit i frågan på vilket sätt en sänkning av statsbidragen till den allmänna sjukförsäkringen bör genomföras. Eftersom de i föreliggande motioner framlagda förslagen icke är avsedda att träda i kraft förrän den 1 juli 1960, är det enligt utskot-

tets uppfattning icke nödvändigt att redan nu ta ställning till denna fråga. I stället synes det lämpligt att frågan får bli föremål för övervägande hos Kungl. Maj:t. Resultaten av övervägandena bör föreläggas riksdagen under instundande vårsession.

I en vid utlåtandet fogad *reservation* avstyrktes bifall till motionerna. Därvid åberopades de skäl utskottet anfört i det förutnämnda utlåtandet 35/1959. Vidare anförde reservanterna, att de i utlåtandet nämnda statsfinansiella svårigheterna borde bemästras genom andra åtgärder, nämligen främst medelst införande av en allmän varuskatt.

Riksdagen biföll reservationen.

1958 års *besparingsutredning* har i sitt år 1959 avgivna betänkande (SOU 1959:28) framlagt förslag till samma sänkning av *medlemsbidraget* som föreslås i motionerna I:445 och II:562. Utredningen anförde därvid, att sjuk-kassorna under senare år visat inkomstöverskott och att en betydande fond-ökning ägt rum, samt fortsatte:

Mot bakgrunden av det nuvarande statsfinansiella läget och med beaktande av kassornas redovisade inkomstöverskott har besparingsutredningen kommit till den uppfattningen, att det särskilda medlemsbidraget till kassorna i princip bör slopas. För kassorna i de fyra nordligaste länen torde dock ett bidrag alltjämt erfordras för att täcka de högre kostnaderna för kassorna i dessa län. Medlemsbidraget i nyssnämnda län torde därför böra bibehållas till den del detsamma överstiger 4:50 kronor per medlem och år.

Ett borttagande av medlemsbidraget kan komma att återverka på storleken av sjukförsäkringsavgifterna. Med hänsyn till att vissa möjligheter till utgiftsbegränsningar genom rationaliseringar finns samt till kassornas allmänna ekonomiska ställning torde ett slopande av medlemsbidraget inte behöva medföra någon allmän höjning av försäkringsavgifterna. Beträffande storleken av en eventuell avgiftshöjning må framhållas, att den — även om hänsyn toges till att vissa medlemmar är befriade från avgift — för kassorna i allmänhet inte kan beräknas överstiga ca 6 kronor per medlem och år. För statsverket skulle förslaget medföra en anslagsminskning av omkring 24 milj. kronor för helt budgetår.

Besparingsutredningens förslag avstyrktes av flera *remissinstanser*, däribland riksförsäkringsanstalten, socialförsäkringens administrationsnämnd, Svenska sjukkasseförbundet och Landsorganisationen i Sverige.

Riksförsäkringsanstalten delade inte besparingsutredningens uppfattning angående betydelsen av sjukkassornas inkomstöverskott. De överskott, som uppkommit under sjukkassornas hittillsvarande verksamhetstid, hade enligt anstalten ej varit så stora att fonderingsbehovet inom kassorna kunde anses täckt. Om medlemsbidraget nu skulle slopas, måste ett belopp motsvarande bidraget tillföras kassorna genom avgiftshöjning. Anstalten påpekade, att i 34 § sjukförsäkringslagen föreskrives att förvaltningskostnaderna skall fördelas på avgifterna till sjukvårdsförsäkringen och till försäkringen för

grundsjukpenning. Det blev alltså, framhöll anstalten vidare, avgifterna för det obligatoriska grundskyddet vid sjukdom som måste höjas. Enligt uttalanden vid tillkomsten av den allmänna sjukförsäkringen är det särskilt angeläget, att just dessa avgifter genom statsbidrag hålles på en låg nivå. De båda av medlemsbidraget berörda försäkringsgrenarna uppvisade för åren 1956, 1957 och 1958 tillsammans omkring 9 milj. kronor i underskott.

Socialförsäkringens administrationsnämnd anförde, att medlemsbidraget ursprungligen avvägs så att det skulle täcka större delen av beräknade förvaltningskostnader. Ehuru förvaltningskostnaderna till följd främst av penningvärdesändringar, löneflyftningar och utvidgning av kassornas verksamhet successivt ökat, hade medlemsbidraget förblivit oförändrat och motsvarade nu mindre än hälften av nämnda kostnader.

Föredragande departementschefen, statsrådet Nilsson, har i *årets statsverksproposition* icke anslutit sig till besparingsutredningens förslag samt därvid anfört:

Den väsentliga innebörden av besparingsutredningens förslag är en omfördelning av försäkringskostnaderna. Ett genomförande av förslaget skulle sålunda, om inte försäkringsförmånerna samtidigt begränsas eller förvaltningskostnaderna minskas, endast medföra att en del av finansieringsbördan för försäkringen flyttas över från staten till de försäkrade. En sådan ändring i grunderna för sjukförsäkringens finansiering bör ej nu genomföras.

Beträffande vad som tidigare förekommit rörande de genom förevarande motioner aktualiserade frågorna får utskottet hänvisa till *andra lagutskottets utlåtande 35/1959*.

Utskottet

I föreliggande motioner behandlas dels frågor om förmåner enligt sjuk- och yrkesskadeförsäkringslagarna, dels frågor om statsbidraget till den allmänna sjukförsäkringen. Motionerna I:445 och II:562 innehåller förslag om sänkning av detta statsbidrag med cirka 110 miljoner kronor per budgetår. I motionerna I:468 och II:577 hemställs om sänkning med cirka 125 miljoner kronor per budgetår. Dessutom föreslås däri en försämring av de försäkrades förmåner genom förlängning av karenstiden för sjukpenningförsäkringen från tre till sju dagar och genom höjning av karensbeloppet vid läkemedelsrabatteringen från tre till fem kronor. Förlängningen av karenstiden föreslås dock inte skola drabba de yrkesskadeförsäkrade. För dessa förordar motionärerna i stället förbättring i förmånerna genom att sjukpenning vid yrkesskada skall utgå från och med första dagen, därest sjukdomen varar mer än tre dagar. Genom dessa ändringar i förmånsreglerna skulle en minskning uppstå i sjukkassornas utgifter, vilken i stort sett motsvarar den

i motionerna föreslagna sänkningen av statsbidraget. I motionen II:576 yrkas, att vid yrkesskada sjukersättning skall utgå från och med den första dagen.

Riksdagen har vid ett flertal tillfällen haft att taga ställning till förslag med samma innebörd som de föreliggande. Därvid har riksdagen uttalat, att en sänkning av statsbidraget till den allmänna sjukförsäkringen måste medföra, antingen att de försäkrades förmåner försämras eller att de försäkrade måste betala högre avgifter till försäkringen än vad eljest varit erforderligt. Riksdagen har icke velat medverka till en försämring av förmånerna. Ej heller har den ansett det befogat att lägga större del av kostnaden för sjukförsäkringen på de försäkrade än som avsetts med den gällande lagen. Riksdagen har vidare icke velat medverka till särskilda regler om karenstid för de yrkesskadeförsäkrade och därvid hänvisat till de stora fördelar samordningen mellan sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna innebär. I fråga om läkemedelsrabatteringen har riksdagen dessutom hänvisat till pågående utredningsarbete.

Enligt utskottets mening har intet förekommit som ger anledning till ett ändrat ställningstagande till förevarande frågor. Det kan dock framhållas, att utredningen om läkemedelsrabatteringen numera avlämnat betänkande samt att proposition i ämnet torde kunna väntas till instundande höstsession.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motioner,

1) I:445 och II:562,

2) I:468 och II:577 samt

3) II:576,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 10 mars 1960

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Strand, Nils Elowsson, Axel Svensson*, fru Carlqvist, herrar Birke, Åkesson*, Edström* och Thorsten Larsson;

från andra kammaren: herr Jacobsson i Tobo, fröken Wetterström, herrar Odhe, Bengtsson i Varberg, fröken Höjer, herrar Johansson i Södertälje*, Fredriksson och Gustavsson i Alvesta.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer

Vid utskottets hemställan under 1)

av herrar *Thorsten Larsson* och *Gustavsson* i Alvesta, vilka ansett,

a) att utskottet bort yttra följande.

Riksdagen har vid ett flertal tillfällen haft att taga ställning till förslag med samma innebörd som de nu föreliggande. Den nuvarande statsfinansiella situationen och angelägenheten av att den inte minst socialt tyngande allmänna varuskatten kan avskaffas ger en särskild aktualitet åt dessa spörsmål. Utskottet vill emellertid avvisa sådana åtgärder, som skulle medföra att de sjukas förmåner försämras. Den statsfinansiella förbättringen bör sålunda åstadkommas genom att statsbidraget till sjukförsäkringen minskas i viss utsträckning. Utskottet finner sig kunna tillstyrka att statsbidraget reduceras på sätt som i motionerna I:445 och II:562 angivits från och med den 1 juli innevarande år.

Som tidigare framhållits i samband med riksdagens behandling av sjukförsäkringens finansiering har en mycket betydande fondering ägt rum inom sjukkassorna. Från den 1 januari 1955 till den 1 januari 1958 ökades sålunda de fonderade medlen från 196 milj. kronor till 398 milj. kronor och har därefter fortsatt att stiga. Den minskning av statsbidraget som utskottet i det föregående förordat bör sålunda inte leda till motsvarande höjningar av avgifterna, emedan det icke kan anses riktigt att sjukkassornas fonder ständigt är föremål för kraftig tillväxt. Av samma anledning bör det heller inte medföra några svårigheter för sjukkassorna att statsbidraget sänkes redan från halvårsskiftet medan en avgiftsjustering kan komma i fråga först vid årsskiftet.

b) att utskottet bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionerna I:445 och II:562 måtte för sin del antaga följande förslag till

1) Lag

angående ändring i lagen den 3 januari 1947

(nr 1) om allmän sjukförsäkring.

Härigenom förordnas, att 41 och 42 §§ lagen den 3 januari 1947 om allmän sjukförsäkring skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

41 §.

Sjukhjälsbidrag utgår till centralsjukkasse med nedan angivna procentuella andel av de utgifter under kalenderåret, som bestritts av centralsjukkassan och till denna anslutna lokalsjukkasor, nämligen för

- a) läkarvård enligt 14 § och 19 § första stycket samt gottgörelse till arbetsgivare enligt 19 § andra stycket för läkarvård och för andra sjukvårdande åtgärder än som avses i 18 § 25 procent;
 b) resor enligt 16 och 17 §§ 50 procent;
 c) grundsjukpenning och motsvarande del av hempenning .. 25 procent;
 d) barntillägg 75 procent.

Konungen äger medgiva att till centralsjukkassa, för vilken med hänsyn till bebyggelse och kommunikationer särskilt stora utgifter uppkomma för ändamål, som i första stycket a) och b) sägs, bidraget för utgifter till dylika ändamål skall utgå med mer än tjugofem respektive femtio procent av de utgifter, som bestritts av kassan och till denna anslutna lokalsjukkassor, dock med högst femtio respektive sjuttio procent av desamma. Därvid må föreskrivas, att medgiven ökning av bidraget helt eller delvis skall tillkomma lokalsjukkassa.

Angående sjukhjälpbidrag — — — särskilt stadgat.

42 §.

Medlemsbidrag utgår med 50 öre för envar, som vid utgången av kalenderåret är medlem i sjukkassa i Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Av medlemsbidrag — — — femtedelar centralsjukkassan.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1960.

2) Lag

*angående ändrad lydelse av 13 § lagen den 21 maj 1954
(nr 266) om moderskapshjälp.*

Härigenom förordnas att 13 § lagen den 21 maj 1954 om moderskapshjälp skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

13 §.

Statsbidrag utgår för varje kalenderår till centralsjukkassa med nedan angivna procentuella andel av de utgifter under året, som bestritts av centralsjukkassan och till denna anslutna lokalsjukkassor, nämligen för

- a) läkarvård 25 procent;
 b) resor enligt 3 § 50 procent;
 c) grundpenning 25 procent;
 d) barntillägg 75 procent.

Konungen äger medgiva att till centralsjukkassa för vilken med hänsyn till bebyggelse och kommunikationer särskilt stora utgifter uppkomma för

ändamål, som i första stycket a) och b) sägs, bidraget för utgifter till dylika ändamål skall utgå med mer än tjugofem respektive femtio procent av de utgifter, som bestritts av kassan och till denna anslutna lokalsjukkassor, dock med högst femtio respektive sjuttio procent av desamma.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1960.

Vid utskottets hemställen under 2)

av herr *Birke* och fröken *Wetterström*, vilka ansett,

a) att utskottet bort yttra följande.

Som skäl för förslagen i motionerna I: 468 och II: 577 har anförts att i och med införandet av den allmänna omsättningsskatten har skattetrycket i vårt land stigit i sådan grad att det ligger högre än i varje fall det stora flertalet av med Sverige jämförbara länder. I särskilda motioner har yrkats att omsättningsskatten avskaffas fr. o. m. ingången av 1961. För att detta skall kunna ske måste en väsentlig begränsning av statsutgifterna komma till stånd. Det blir då erforderligt att angripa även i och för sig önskvärda utgiftsändamål, inte minst sådana som drar en betydande kostnad.

Statsbidraget till sjukkassorna uppskattas för budgetåret 1960/61 till 260,3 milj. kr. En generell begränsning av statsbidraget till sjukförsäkringen utan att förmånerna som sådana begränsas skulle leda till att försäkringsavgifterna måste höjas. Skall en verklig minskning av såväl de enskildas som statens engagemang i sjukförsäkringen ske är det nödvändigt att ompröva förmånerna. Motionärerna föreslår därför att karenstiden utsträcker från nuvarande tre till sju dagar. Enligt motionärernas uppfattning har löntagarna i dag betydligt bättre ekonomiska förutsättningar att själva svara för det inkomstbortfall en veckas sjukdom kan medföra. Sedan den obligatoriska sjukförsäkringen i princip beslöts 1946, har nämligen reallönerna ökats med ca 50 %. Ersättningen för kostnader för sjukvård — läkarvård, sjukhusvård etc. — beröres icke av förslaget.

En generell förlängning av karenstiden till sju dagar skulle emellertid medföra att förmånerna för de yrkesskadade alltför mycket försämrades. Förslaget bör därför kombineras med ett återinförande av den karenstid för de yrkesskadade, som gällde innan den obligatoriska sjukförsäkringen genomfördes. De bör sålunda erhålla sjukpenning från första dagen, om sjukdomen på grund av olycksfallet varar över tre dagar, olycksfallsdagen inräknad. Den förordade ändringen av karenstiden kan beräknas medföra en total minskning av kostnaderna för sjukpenningförsäkringen med inemot 85 milj. kronor.

Besparingsutredningen har framhållit att kassorna under senare år uppvisat inkomstöverskott, varigenom en betydande fondering kunnat äga rum. Under den obligatoriska sjukförsäkringens tre första år, alltså från ingången av 1955 till utgången av 1957, har fonderna ökat med drygt 200 milj. kronor. Med hänsyn härtill kan statens bidrag nedbringas med ett högre belopp än 85 milj. kronor utan att avgifterna behöver höjas. Motionärerna föreslår en sådan ändring av statsbidragsbestämmelserna att statsbidraget till grundsjukpenning, grundhempening och grundpenning samt till läkarvård och tandläkarvård sänkes från 50 % till 30 %.

Beträffande karensbeloppet för läkemedel föreslår motionärerna att detta höjes från 3 till 5 kronor och att statsbidraget till läkemedelsrabatteringen till följd härav borttages. Den föreslagna höjningen skulle medföra en betydande administrativ förenkling. För den försäkrade skulle merutgiften per inköpt läkemedel inskränka sig till högst en krona. Genom reformen skulle sjukkassornas utgifter nedgå med 13 milj. kronor.

I likhet med besparingsutredningen föreslår motionärerna att medlemsbidraget slopas utom i de fyra nordligaste länen, där allttjämt ett bidrag om 50 öre per medlem och år bör utgå. Förslaget innebär en besparing på 24 milj. kronor.

De av motionärerna föreslagna reformerna kan för helt budgetår beräknas minska statens bidrag till sjukkassorna med omkring 125 milj. kronor. Då enligt motionerna de föreslagna åtgärderna bör genomföras fr. o. m. den 1 jan. 1961 blir besparingen under budgetåret 1960/61 ca 62 milj. kronor.

b) att utskottet bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionerna I: 468 och II: 577 måtte för sin del antaga följande förslag till

1) Lag

angående ändring i lagen den 3 januari 1947

(nr 1) om allmän sjukförsäkring.

Härigenom förordnas, att 26, 41 och 42 §§ lagen den 3 januari 1947 om allmän sjukförsäkring skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

26 §.

Sjukpenning må ej utgivas för de *sju* första dagarna av varje sjukperiod, den dag då sjukdomsfallet inträffade inräknad (karenstid), och ej heller för tid, innan anmälan om sjukdomsfallet gjorts hos sjukkassan, där ej hinder mött för sådan anmälan eller eljest särskilda skäl föranleda att sjukpenning bör utgå.

Vid karenstidens — — — en sjukperiod.

Karenstid tillämpas — — — erkänd arbetslöshetskassa.

41 §.

Sjukhjälsbidrag utgår till centralsjukkassa med nedan angivna procentuella andel av de utgifter under kalenderåret, som bestritts av centralsjukkassan och till denna anslutna lokalsjukkassor, nämligen för

- a) läkarvård enligt 14 § och 19 § första stycket samt gottgörelse till arbetsgivare enligt 19 § andra stycket för läkarvård och för andra sjukvårdande åtgärder än som avses i 18 § 30 procent;
- b) resor enligt 16 och 17 §§ 50 procent;
- c) grundsjukpenning och motsvarande del av hempenning .. 30 procent;
- d) barntillägg 75 procent.

Konungen äger medgiva att till centralsjukkassa, för vilken med hänsyn till bebyggelse och kommunikationer särskilt stora utgifter uppkomma för ändamål, som i första stycket a) och b) sägs, bidraget för utgifter till dylika ändamål skall utgå med mer än trettio respektive femtio procent av de utgifter, som bestritts av kassan och till denna anslutna lokalsjukkassor, dock med högst femtio respektive sjuttio procent av desamma. Därvid må föreskrivas, att medgiven ökning av bidraget helt eller delvis skall tillkomma lokalsjukkassa.

Angående sjukhjälsbidrag — — — särskilt stadgat.

42 §.

Medlemsbidrag utgår med 50 öre för envar, som vid utgången av kalenderåret är medlem i sjukassa i Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Av medlemsbidrag — — — femtedelar centralsjukkassan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1961.

2) Lag

*angående ändrad lydelse av 13 § lagen den 21 maj 1954
(nr 266) om moderskaphjälp.*

Härigenom förordnas att 13 § lagen den 21 maj 1954 om moderskaphjälp skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

13 §.

Statsbidrag utgår för varje kalenderår till centralsjukkassa med nedan angivna procentuella andel av de utgifter under året, som bestritts av centralsjukkassan och till denna anslutna lokalsjukkassor, nämligen för

- a) läkarvård 30 procent;
 b) resor enligt 3 § 50 procent;
 c) grundpenning 30 procent;
 d) barn tillägg 75 procent.

Konungen äger medgiva att till centralsjukkassa för vilken med hänsyn till bebyggelse och kommunikationer särskilt stora utgifter uppkomma för ändamål, som i första stycket a) och b) sägs, bidraget för utgifter till dylika ändamål skall utgå med mer än trettio respektive femtio procent av de utgifter, som bestritts av kassan och till denna anslutna lokalsjukkassor, dock med högst femtio respektive sjuttio procent av desamma.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1961.

3) Lag

*angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 14 maj 1954
 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring.*

Härigenom förordnas, att 11 § lagen den 14 maj 1954 om yrkesskadeförsäkring skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

11 §.

Drabbas någon, som är försäkrad enligt lagen om allmän sjukförsäkring, av yrkesskada, äger han för tid till och med nittionde dagen efter den då skadan inträffade, dock längst till den dag skadan medför rätt till livränta eller till och med den dag rätten till sjukpenning upphör enligt 29 § nämnda lag (samordningstid), rätt att erhålla sjukhjälp från allmän sjuk-kassa enligt vad därom är stadgat i lagen om allmän sjukförsäkring, därvid dock skall iakttagas att i fråga om sjukdom på grund av yrkesskada, som varar längre än tre dagar, sjukpenning skall utgå från och med dagen för skadans inträffande.

Är skadad — — — från sjukpenningförsäkring.

Är den — — — obligatoriska sjukförsäkringen.

Medför yrkesskada — — — den skadade.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1961.

4) Förordning

angående ändring i Kungl. Maj:ts förordning den 4 juni 1954
(nr 519) angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel.

Härigenom förordnas, att 3 och 5 §§ Kungl. Maj:ts förordning den 4 juni 1954 angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

3 §.

I annat fall än som avses i 2 § äger vid sjukdom den som är försäkrad jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring vid inköp av läkemedel, som enligt apoteksvarustadgan den 14 november 1913 (nr 308) är att hänföra till apoteksvara eller som utan att utgöra apoteksvara innehåller gift av första klassen, åtnjuta nedsättning av fastställt pris för läkemedlet med hälften av det belopp, varmed priset må överstiga fem kronor. Har under en formel förskrivits flera läkemedel skall prisnedsättningen avse den sammanlagda kostnaden. Är förskrivning avsedd att expedieras mer än en gång, skall nedsättningen hänföra sig till varje expedition.

Vad nu — — — enskild tjänst.

Från prisnedsättning — — — stycket avses.

5 §.

Kostnaden för tillhandahållande av läkemedel enligt denna förordning bestrides av de allmänna centralsjukvårdskassorna.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1961.

Särskilda yttranden

I anledning av utskottets hemställan under 1) och 2)

av herrar Åkesson, Edström, Jacobsson i Tobo och fröken Höjer, vilka anfört:

Som ett led i strävandena att minska de utgifter, som åvilar statsverket, och för att möjliggöra omsättningsskattens slopande bör enligt vår mening en justering ske av den allmänna sjukförsäkringens finansiering.

Vi delar sålunda uppfattningen, att med hänsyn till den allmänna standardhöjningen en ökad direkt avgiftsfinansiering med minskad statlig bidragsgivning över budgeten i princip är motiverad för sådana sociala förmåner, där en dylik förändring av finansieringen lämpligen kan ske. Vid en justering av den allmänna sjukförsäkringens finansiering enligt dessa riktlinjer bör de s. k. avgiftslindrings- och avgiftsersättningsbidragen bibehållas. Besparingen för statsverket skulle med utgångspunkt från storleken av nu-

varande statsbidrag bli ca 240 milj. kr. för helt år. Av tekniska skäl bör en sådan ändring genomföras vid kalenderårsskifte. Vid en omläggning fr. o. m. den 1 jan. 1961 skulle besparingen för statsverket för budgetåret 1960/61 således bli 120 milj. kr.

Som ovan framhållits bör ändringen enligt vår mening genomföras i samband med ett slopande av den allmänna omsättningsskatten. Vid ett bifall till yrkandena härom — vilka ännu icke behandlats av riksdagen — bör riksdagen uppta frågan om justering av den allmänna sjukförsäkringens finansiering med förut angiven besparing för statsverket. Av denna anledning har vi nu icke velat biträda yrkandena om mera omfattande minskning i statsbidragsgivningen till sjukförsäkringen.

I anledning av utskottets hemställan under 3)

av herrar *Thorsten Larsson* och *Gustavsson* i Alvesta, vilka anförde:

Vad beträffar det i motionen II: 576 framförda yrkandet om att vid yrkesskada sjukersättning skall utgå från och med den första dagen vill vi framhålla att en sådan ändring skulle medföra vissa svårigheter i samordningen av yrkesskadeförsäkringen och sjukförsäkringen. Vi förutsätter emellertid att dessa spörsmål ägnas tillbörlig uppmärksamhet vid övervägande angående nämnda båda försäkringar och att möjligheterna till åtgärder i den i motionen angivna riktningen därvid tillvaratages.